

Облік і оподаткування

УДК [657:336.22:004.9](100)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20426039>

Міжнародні моделі бухгалтерського обліку та податкового регулювання в умовах цифрової трансформації: порівняльний аналіз і досвід зарубіжних країн

Прийдак Тетяна Борисівна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-9257-0419>

Тютюнник Світлана Василівна,

кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри обліку і
оподаткування, Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-9820-9229>

Лега Ольга Василівна,

кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри обліку і
оподаткування, Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-0989-8000>

Яловега Людмила Василівна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-5351-545X>

Мокієнко Тетяна Володимирівна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,

Полтавський державний аграрний університет,

м. Полтава, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-1344-4981>

Прийнято: 05.05.2026 | Опубліковано: 25.05.2026

Анотація. У статті досліджено міжнародні моделі бухгалтерського обліку та податкового регулювання в умовах цифрової трансформації економіки та визначено перспективи адаптації зарубіжного досвіду до розвитку системи бухгалтерського обліку України. **Мета.** Метою статті є проведення порівняльного аналізу міжнародних моделей бухгалтерського обліку та податкового регулювання, визначення особливостей їх функціонування в умовах цифровізації економіки та обґрунтування можливостей використання зарубіжного досвіду для вдосконалення бухгалтерського обліку й податкового адміністрування в Україні. **Методи.** У процесі дослідження використано методи порівняльного аналізу, наукового узагальнення, системного підходу, структурно-логічного моделювання. Застосування зазначених методів дозволило оцінити особливості міжнародних моделей бухгалтерського обліку, визначити рівень їх взаємозв'язку з податковими системами та дослідити вплив цифрових технологій на розвиток фінансового контролю. **Результати.** Проведено порівняльний аналіз британо-американської, континентальної, південноамериканської та ісламської моделей бухгалтерського обліку. Досліджено тенденції цифровізації облікових процесів, зокрема впровадження XBRL-звітності, електронного документообігу та автоматизованих систем податкового моніторингу. Встановлено, що цифровізація бухгалтерського обліку сприяє підвищенню прозорості фінансової інформації та ефективності податкового адміністрування. **Висновки.** Обґрунтовано, що розвиток системи бухгалтерського обліку та податкового регулювання в Україні має здійснюватися на основі гармонізації з міжнародними стандартами фінансової

звітності та впровадження сучасних цифрових технологій. Визначено, що адаптація міжнародного досвіду цифровізації обліку сприятиме підвищенню якості фінансової звітності та ефективності державного фінансового контролю.

Ключові слова: бухгалтерський облік, податкова система, гармонізація обліку, цифровізація, МСФЗ, XBRL, податкове адміністрування, цифрова економіка, фінансова звітність, міжнародна інтеграція, автоматизація обліку.

International models of accounting and tax regulation under digital transformation: a comparative analysis and international experience

Tetiana Priyda

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Poltava State Agrarian University, Poltava, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0002-9257-0419>.

Svitlana Tiutiunyk

PhD in Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Accounting and Taxation, Poltava State Agrarian University,

Poltava, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-9820-9229>

Olha Leha

PhD in Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Accounting and Taxation, Poltava State Agrarian University,

Poltava, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-0989-8000>

Liudmyla Yaloveha

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Poltava State Agrarian University,

Poltava, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-5351-545X>

Tetiana Mokiienko

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Poltava State Agrarian University, Poltava, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-1344-4981>

Abstract. The article examines international models of accounting and tax regulation in the context of the digital transformation of the economy and identifies the prospects for adapting foreign experience to the development of Ukraine's accounting system. **Purpose.** The purpose of the article is to conduct a comparative analysis of international accounting and tax regulation models, determine the specific features of their functioning under conditions of economic digitalization, and substantiate the possibilities of applying foreign experience to improve accounting and tax administration in Ukraine. **Methods.** The study applies methods of comparative analysis, scientific generalization, systems approach, and structural-logical modeling. The use of these methods made it possible to assess the characteristics of international accounting models, determine the level of their interrelation with tax systems, and investigate the impact of digital technologies on the development of financial control. **Results.** A comparative analysis of the Anglo-American, Continental, South American, and Islamic accounting models was conducted. The study examines current trends in the digitalization of accounting processes, including the implementation of XBRL reporting, electronic document management, and automated tax monitoring systems. It was established that the digitalization of accounting contributes to increasing the transparency of financial information and improving the efficiency of tax administration. **Conclusions.** It is substantiated that the development of accounting and tax regulation in Ukraine should be based on harmonization with International Financial Reporting Standards and the implementation of modern digital technologies. It was determined that the adaptation of international experience in accounting digitalization will contribute to improving the quality of financial reporting and enhancing the efficiency of state financial control.

Keywords: accounting, tax system, accounting harmonization, digitalization, IFRS, XBRL, tax administration, digital economy, financial reporting, international integration, accounting automation.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації та цифрової трансформації світова економіка характеризується динамічним розвитком міжнародних економічних відносин, активізацією інвестиційних процесів, розширенням зовнішньоекономічних зв'язків та посиленням інтеграційних процесів між державами. Водночас стрімкий розвиток цифрових технологій, використання Big Data, штучного інтелекту, електронного документообігу та автоматизованих систем фінансового моніторингу суттєво змінює підходи до організації бухгалтерського обліку та податкового адміністрування. За таких умов суттєво зростає роль бухгалтерського обліку та фінансової звітності як основних інструментів формування інформаційного забезпечення управління підприємствами, оцінки їх фінансового стану, інвестиційної привабливості та рівня конкурентоспроможності на міжнародному ринку [3].

Сучасне бізнес-середовище потребує створення єдиного інформаційного простору, який забезпечував би прозорість, достовірність та порівнянність фінансової інформації між суб'єктами господарювання різних країн. Водночас національні системи бухгалтерського обліку та податкового регулювання формувалися під впливом історичних, економічних, правових, політичних та культурних чинників, що зумовило суттєві відмінності у підходах до організації обліку та формування фінансової звітності [5]. Саме тому проблема гармонізації бухгалтерського обліку та податкових систем набуває особливої актуальності в умовах міжнародної економічної інтеграції та розвитку цифрової економіки.

Особливого значення зазначене питання набуває для України в умовах євроінтеграційних процесів та адаптації національної системи бухгалтерського обліку до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності. Впровадження МСФЗ, розвиток цифрового податкового адміністрування, використання XBRL-звітності, електронного документообігу та автоматизованих систем фінансового

контролю потребують комплексного дослідження зарубіжного досвіду функціонування облікових і податкових систем [9]. За таких умов особливо актуальним є порівняльний аналіз моделей бухгалтерського обліку та податкового регулювання різних країн світу з метою виявлення найбільш ефективних підходів та можливостей їх адаптації до вітчизняної практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні тенденції розвитку міжнародного бізнес-середовища, інтеграційні процеси та цифрова трансформація економіки зумовлюють необхідність удосконалення систем бухгалтерського обліку, фінансової звітності та податкового регулювання відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності та вимог міжнародного економічного простору.

Андрущенко В. Л. та Тучак Т. В. [1] досліджують особливості функціонування податкових систем зарубіжних країн та наголошують на необхідності узгодження податкового регулювання із сучасними підходами до бухгалтерського обліку. Автори визначають, що ефективність податкової системи безпосередньо залежить від рівня гармонізації фінансового й податкового обліку, прозорості фінансової інформації та стабільності нормативно-правового регулювання.

Проблеми міжнародної порівнянності фінансової звітності та впливу МСФЗ на розвиток національних облікових систем досліджували Barth M. E. [2], Dougnik T. S. та Perera H. B. [3]. Науковці обґрунтовують, що впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності забезпечує прозорість фінансової інформації, підвищує інвестиційну привабливість підприємств та сприяє розвитку міжнародних ринків капіталу. Dougnik T. S. та Perera H. B. [3] акцентують увагу на впливі економічних, правових і культурних чинників на формування моделей бухгалтерського обліку у різних країнах світу.

Важливе значення для дослідження процесів гармонізації бухгалтерського обліку в країнах Європейського Союзу мають праці Дубініної М., Сирцевої С., Чебан Ю., Дубініна В., Лугової О. та Хомяк Н. [4]. Автори досліджують сучасні

проблеми та перспективи вдосконалення організації бухгалтерського обліку в країнах ЄС, аналізують процеси імплементації МСФЗ та визначають особливості формування фінансової й податкової звітності в умовах європейської інтеграції. Науковці зазначають, що більшість країн ЄС використовують бухгалтерський облік як основне джерело інформації для формування податкової звітності, а розвиток цифрових технологій сприяє автоматизації фінансового контролю та стандартизації фінансової інформації.

Питання оптимізації податкового навантаження та особливостей функціонування зарубіжних податкових систем досліджували Pin V. та Kuzmich S. [6]. Автори наголошують, що ефективна податкова політика повинна забезпечувати баланс між фіскальними інтересами держави та економічною ефективністю суб'єктів господарювання. Значну увагу в сучасних дослідженнях приділено також аналізу податкових систем окремих європейських країн, зокрема Німеччини [5; 10], Франції [14] та Великобританії [7; 15], що дозволяє визначити особливості організації податкового адміністрування, механізми оподаткування доходів та напрями цифровізації податкової звітності.

Єршова Н. Ю., Лега О. В., Прокопишин О. С., Прийдак Т. Б. та Яловега Л. В. [8] розглядають податкову звітність як стратегічний інструмент ділових комунікацій і прийняття управлінських рішень. Автори наголошують, що сучасна податкова звітність виконує не лише контрольну, а й інформаційно-аналітичну функцію, забезпечуючи користувачів фінансової інформації необхідними даними для оцінки ефективності діяльності підприємства та рівня податкових ризиків.

Особливості бухгалтерського обліку та податкового регулювання у країнах Європейського Союзу досліджували Коркушко О. та Кушнір Л. [9]. Автори аналізують досвід Польщі у сфері організації бухгалтерського обліку, формування фінансової звітності та цифровізації податкового адміністрування. У дослідженні підкреслюється, що польська система бухгалтерського обліку гармонізована з вимогами МСФЗ і законодавством ЄС, а її розвиток

супроводжується активним впровадженням електронної звітності та автоматизованих систем обробки фінансової інформації.

Кузьмін О. Є. та Бондар І. Р. [11] досліджують відмінності між МСФЗ та П(С)БО, акцентуючи увагу на проблемах адаптації національної системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів фінансової звітності. Автори зазначають, що гармонізація бухгалтерського обліку є необхідною умовою інтеграції України у міжнародний економічний простір та забезпечення порівнянності фінансової звітності вітчизняних підприємств із зарубіжними компаніями.

Теоретико-методологічні засади міжнародного бухгалтерського обліку досліджували Лучко М. Р. [12] та Онищенко В. О., Бондар М. І., Дубовая В. В. [13]. Науковці систематизують особливості моделей бухгалтерського обліку зарубіжних країн, визначають їх класифікаційні ознаки та аналізують вплив міжнародних економічних процесів на розвиток національних систем бухгалтерського обліку.

Важливе значення для дослідження проблем гармонізації обліку, оподаткування та фінансового контролю мають праці Прийдак Т. Б., Леги О. В., Яловеги Л. В., Мокієнко Т. В. та Тютюнник С. В. [16]. Автори аналізують особливості обліку, оподаткування і контролю в Польщі та Україні, визначають правничі аспекти функціонування обліково-податкових систем та наголошують на необхідності адаптації зарубіжного досвіду до умов функціонування української економіки.

Саун А. Ж. та Пристемський О. С. [17] досліджують проблеми впровадження МСФЗ в Україні та визначають ключові виклики трансформації фінансової звітності в умовах інтеграції до міжнародного економічного простору. Автори наголошують, що подальший розвиток національної системи бухгалтерського обліку має здійснюватися з урахуванням цифровізації фінансових процесів, автоматизації облікової діяльності та розвитку інтегрованої звітності.

У статті Шкромиди В. В., Кузишина І. М. та Грубеляс А. Л. [18] досліджено англо-американську, континентальну та гібридну моделі бухгалтерського обліку, а також визначено особливості їх функціонування в умовах цифрової економіки. Автори зазначають, що сучасна система бухгалтерського обліку формується під впливом історичних, правових, економічних та соціокультурних факторів, а глобалізація сприяє поступовій гармонізації міжнародних облікових систем.

Водночас у сучасних наукових дослідженнях існують певні розбіжності щодо підходів до гармонізації бухгалтерського обліку та податкового регулювання. Частина науковців розглядає гармонізацію переважно через призму адаптації національних систем обліку до МСФЗ, інші - через удосконалення податкової політики та цифровізацію фінансових процесів. Окремі дослідники акцентують увагу на необхідності розвитку інтегрованої звітності, автоматизації фінансового контролю та впровадження сучасних цифрових технологій у систему бухгалтерського обліку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених міжнародним моделям бухгалтерського обліку та податкового регулювання, недостатньо дослідженими залишаються питання інтеграції цифрових технологій у процес гармонізації облікових систем і податкового адміністрування в умовах глобалізації та євроінтеграції України. Потребують подальшого наукового обґрунтування напрями адаптації міжнародного досвіду цифровізації бухгалтерського обліку, використання XBRL-звітності, автоматизованих систем фінансового моніторингу та цифрового податкового контролю до сучасних умов функціонування національної економіки. Особливо актуальним є дослідження можливостей поєднання міжнародних стандартів фінансової звітності із сучасними цифровими інструментами фінансового контролю та податкового адміністрування.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Для досягнення поставленої мети у статті передбачено дослідження класифікації міжнародних систем бухгалтерського обліку, особливостей функціонування фінансового та податкового обліку зарубіжних країн, сучасних тенденцій гармонізації облікових і податкових систем в умовах цифрової економіки, а також впливу МСФЗ на розвиток національних моделей обліку. Окрему увагу приділено аналізу цифрових інструментів фінансового контролю та перспектив адаптації зарубіжного досвіду в Україні. У процесі дослідження використано методи наукового узагальнення, порівняльного аналізу, системного підходу та структурного аналізу, що дозволило комплексно оцінити взаємозв'язок бухгалтерського обліку, фінансової звітності та податкового регулювання в умовах глобалізації й цифрової трансформації економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система бухгалтерського обліку кожної держави формується під впливом історичних, економічних, правових, політичних, культурних та технологічних чинників. Саме тому організація бухгалтерського обліку та фінансової звітності у різних країнах світу має власні національні особливості, що визначаються специфікою державного регулювання, рівнем розвитку ринкових відносин, характером взаємодії бухгалтерського обліку з податковою системою та орієнтацією фінансової інформації на різні групи користувачів [3; 13]. Суттєвий вплив на формування національних систем бухгалтерського обліку здійснює законодавча система держави, яка визначає порядок ведення обліку, структуру фінансової звітності та рівень державного контролю за діяльністю суб'єктів господарювання. Не менш важливим чинником є податкова система країни та ступінь її взаємозв'язку з правилами фінансового обліку. У низці країн бухгалтерський облік переважно орієнтований на задоволення інформаційних потреб державних органів та податкового адміністрування, тоді як в інших країнах основна увага приділяється потребам інвесторів і кредиторів [1].

Національні системи бухгалтерського обліку також відрізняються рівнем

розкриття фінансової інформації, підходами до оцінки активів і зобов'язань, ступенем використання професійного судження та рівнем впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності. Крім економічних і правових факторів, важливу роль у формуванні моделей бухгалтерського обліку відіграють культурні та соціальні особливості суспільства, а також рівень технологічного розвитку держави [6].

Незважаючи на значну різноманітність національних систем бухгалтерського обліку, одним із базових принципів, який залишається незмінним для більшості країн світу, є принцип подвійного запису господарських операцій. Саме цей принцип забезпечує взаємозв'язок між елементами бухгалтерського обліку, достовірність відображення господарських процесів та формування повної фінансової інформації для користувачів [12]. Для забезпечення порівнянності національних систем бухгалтерського обліку та визначення їх спільних характеристик у міжнародній практиці сформувалися різні підходи до класифікації моделей бухгалтерського обліку. Використання таких класифікацій дозволяє систематизувати національні облікові системи, визначити їх характерні риси та оцінити можливості адаптації міжнародного досвіду до умов функціонування окремих держав. Основними критеріями класифікації виступають рівень державного регулювання бухгалтерського обліку, ступінь його взаємозв'язку з податковою системою, орієнтація фінансової звітності на користувачів та особливості функціонування фінансових ринків [6].

Узагальнення наукових підходів дозволяє виокремити дві ключові ознаки, за якими класифікуються більшість міжнародних систем бухгалтерського обліку: орієнтація на державне регулювання та фіскальні потреби або орієнтація на інформаційні потреби інвесторів і розвиток ринку капіталу. Саме ці підходи визначають характер побудови облікової системи, рівень професійного судження бухгалтерів та ступінь деталізації фінансової звітності. Вагому роль у формуванні моделей бухгалтерського обліку відіграє національна культура.

Відповідно до досліджень Гофстеда Г., у країнах із високим рівнем уникнення невизначеності, зокрема у Франції, Німеччині та Японії, бухгалтерський облік характеризується більш жорстким державним регулюванням, високим рівнем формалізації облікових процедур та тісним взаємозв'язком із податковою системою. Натомість у країнах із низьким рівнем уникнення невизначеності, таких як Велика Британія, США та Канада, система бухгалтерського обліку ґрунтується на професійному судженні, гнучкості стандартів та орієнтації на потреби інвесторів і фінансових ринків. Узагальнену характеристику основних ознак класифікації міжнародних систем бухгалтерського обліку наведено на рис. 1.

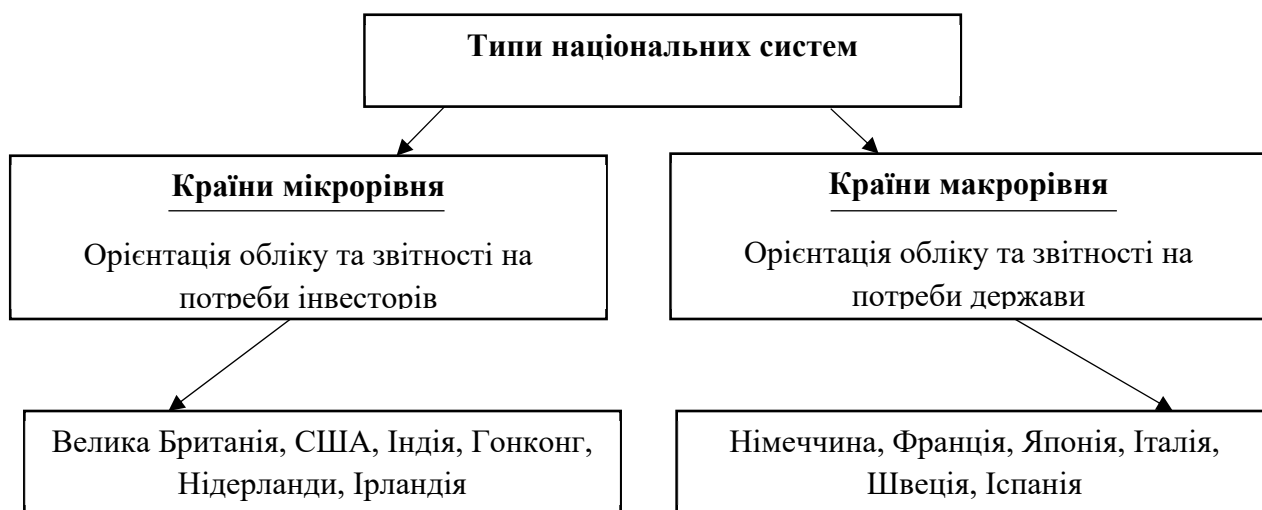

Рис. 1. Класифікація моделей бухгалтерського обліку за орієнтацією користувачів фінансової інформації

Джерело: побудовано авторами на основі [13]

У зарубіжній практиці сформувалися два основні підходи до регулювання бухгалтерського обліку: перший ґрунтується на жорсткому дотриманні законодавчих норм, а другий – на професійному судженні бухгалтера. Зазначений поділ зумовлений особливостями національних систем бухгалтерського обліку. Водночас важливий вплив на формування національних систем бухгалтерського обліку здійснюють історичні традиції, ментальні особливості суспільства та національна культура.

У світі на сьогоднішній день склалися декілька моделей обліку, які мають певні особливості, що пов'язане з їхньою історією та культурою. До них відносяться: британо-американська, континентальна, південно-американська, ісламська та інтернаціональна (рис. 2).

Рис. 2. Класифікація міжнародних моделей бухгалтерського обліку та вплив цифрової трансформації на їх розвиток

Джерело: побудовано авторами

Щоб полегшити збір та систематизацію даних бухгалтерського обліку застосовують рахунки, які відкриваються для кожної статті в розрізі елементів фінансової звітності. Для систематизації та узагальнення інформації про господарські операції у бухгалтерському обліку використовуються рахунки, які відкриваються для кожного об'єкта обліку в розрізі елементів фінансової звітності. Незалежно від особливостей національних систем бухгалтерського обліку, базовим принципом побудови рахунків залишається принцип подвійного запису, відповідно до якого за дебетом або кредитом рахунка відображається збільшення чи зменшення відповідного об'єкта обліку.

Так, як зарубіжні країни різняться своїм веденням обліку, то й плани рахунків мають свої особливості. У світі виокремили два підходи до побудови

плану:

- двокруговий підхід, ґрунтується на виділенні двох автономних систем рахунків відповідно до завдань фінансового та управлінського обліку. Для дзеркального відображення інформації використовують два спеціальних рахунки: «контрольний рахунок фінансового обліку» та «контрольний рахунок управлінського обліку». Цей принцип притаманний континентальній моделі та більшості країн Європи;

- інтегрований підхід, базується на тому, що рахунки фінансового та управлінського обліку кореспондують між собою в межах єдиної системи рахунків. Такий підхід є характерним для великих промислових підприємств британо-американської моделі.

Також країни світу поділені на групи щодо обов'язковості та єдності плану рахунків:

- британо-американська – країни, що входять до цієї групи не мають сформованих національних планів рахунків, а використовують лише професійні, тобто кожне підприємство розробляє план рахунків під свої потреби (Англія, США, Японія);

- європейсько-континентальна – країни цієї групи застосовують плани рахунків бухгалтерського обліку затвержені на національному рівні та використовуються всіма підприємствами.

Щодо податкових систем, то розглянемо на прикладі Франції, Німеччині та Великобританії. До загальнодержавних податків Франції включають податок на прибуток корпорацій (25 %), ті компанії у яких оборот до 10 млн євро мають право скористатися зниженою ставкою – 15 % на їх перші 38120 євро оподаткованого прибутку. Індивідуальні підприємці повинні сплачувати податок на прибуток (від 0 % до 45 %), також необхідно зареєструватися платником ПДВ при порозі який становить 34400 євро для тих хто надає послуги та 85 800 євро для комерційної діяльності. Податок на доходи фізичних осіб залежить від кількох факторів: чи в шлюбі та чи маєте дітей. Оскільки особливістю

французької системи є те, що база оподаткування це не одна людина, а сім'я в цілому, наприклад, чоловік – одна частка, жінка – друга, а щодо дітей то їх вважають половиною частки. ПДВ для фізичних осіб складає 20 %, а також є такі ставки 10 %, 5,5 % та 2,1 %. На спадщину діють прогресивні ставки від 5 % до 45 %, коли бенефіціарами є родичі, а саме батьки, діти або онуки. Податок на майно сплачується незалежно від того мешкаєте ви у Франції чи за кордоном, якщо володієте нерухомістю в країні. Сума залежить від вартості майна, місцезнаходження. Для одного будинку ставка податку становить 1 %, для двох будинків – 3 %. Податок на житло у Франції сплачує не власник, а мешканець. Суми податку встановлюються місцевими департаментами. Також у Франції немає єдиного соціального внеску [12].

Особливістю німецької системи оподаткування є те, що платники податків поділені на класи, а ставки прогресивні. Класів всього 6, клас залежить від сімейного стану особи (табл. 1). Зазначимо, що в контексті податкових класів Німеччини (Steuerklassen), неоподатковуваний мінімум – це сума річного доходу, яка звільняється від оподаткування для забезпечення прожиткового мінімуму. Його конкретна сума щороку коригується законодавчо. Для осіб, що належать до I та II податкового класу ця сума станом на початок 2025 року склала 11 604 євро на рік. Для осіб, що належать до III та IV податкових класів – 23208 євро на рік. (подвійний мінімум).

Податок із заробітної плати коливається в межах від 14 % до 45 % та залежить від суми річного доходу, що відображається прогресивною шкалою оподаткування (табл. 2). У тому випадку, коли фізична особа веде комерційну діяльність та отримує більше 24 500 євро, цей дохід обкладається податком 3,5 %.

Однак ця ставка може колитися до 15 % через адміністративно-територіальну одиницю яка може встановити свої надбавки. Внесок солідарності становить 5,5 % з метою фінансування найбідніших федеративних земель, у 2021 році його частково скасували. Проте цей податок досі діє для певних категорій.

Податкові класи в залежності від сімейного стану особи
(практика оподаткування Німеччини)

Клас	Назва	Особи, що відносяться	Ключові особливості та ставка податку
I	Одинокий	неодружені особи, розлучені або овдовілі (після першого року після смерті чоловіка/дружини), які не мають дітей, що дають право на статус «Голова сім'ї»	Базовий клас для одиноких. Використовується повний неоподатковуваний мінімум. Податки розраховуються за повною прогресивною шкалою (від 14 % до 45 %).
II	Одинокий з дітьми	Батьки-одиначки, які мають принаймні одну дитину (що зареєстрована в Німеччині) і отримують виплату на цю дитину	Надається додаткова податкова пільга для батьків-одиначок, що значно зменшує податкове навантаження порівняно з класом I. Ставки: прогресивна шкала.
III	Одружений (високий дохід)	Один із подружжя, якщо другий обрав клас V, або овдовіла особа (протягом першого року після смерті чоловіка/дружини). Зазвичай обирається, коли дохід одного з подружжя становить 60% і більше від спільного	Надається подвійний неоподатковуваний мінімум для пари (якщо другий має клас V). Це призводить до значно нижчого щомісячного відрахування на зарплату. Ставки: найнижчі щомісячні авансові відрахування
IV	Одружений (рівний дохід)	Обидва з подружжя, чії доходи приблизно рівні (обидва обирають клас IV), або як стандартний клас для подружжя, якщо вони не вибрали інший варіант	Стандартний клас для подружжя. Кожен отримує свій індивідуальний неоподатковуваний мінімум. Загальне податкове навантаження пари зазвичай подібне до класу I/II, але розподілене порційно. Ставки: прогресивна шкала
V	Одружений (низький дохід)	Один із подружжя, якщо другий обрав клас III. Зазвичай обирається, коли дохід одного з подружжя становить 40% і менше від спільного.	Немає неоподаткованого мінімуму (він повністю перенесений до класу III). Це призводить до найвищих щомісячних авансових відрахувань. Ставки: найвищі щомісячні авансові відрахування.
VI	Додатковий дохід (друга робота)	Особа, яка має друге або додаткове місце роботи (другий трудовий договір), або особа, яка ще не надала необхідну інформацію про себе роботодавцю	Не надається жодних податкових пільг та відрахувань. Авансові відрахування починаються з найнижчих порогів доходу. Ставки: найвищі щомісячні авансові відрахування.

Джерело: складено авторами на підставі [10]

Також є церковний податок від 2 % до 3 % отриманого доходу, але в тому випадку якщо платник є членом однієї з офіційних церков у Німеччині.

Прогресивна шкала оподаткування доходу в Німеччині на 2025 рік (граничні ставки для одиноких осіб)

Гранична ставка податку	Річний оподатковуваний дохід	Коментар / Зона оподаткування
0 %	До €12096	Зона неоподаткованого мінімуму. Податок не стягується.
14 % - 24 %	Від €12096 до приблизно €17443	Початкова зона оподаткування. Ставка поступово зростає від 14 % до 24 %.
24 % - 42 %	Від €17444 до приблизно €68480	Основна зона оподаткування. Ставка зростає згідно з формулою.
42 %	Від €68481 до €277825	Перша максимальна ставка. Застосовується фіксовано до доходу в цьому діапазоні.
45 %	Понад €277825	«Податок для багатих». Найвища гранична ставка.

Джерело: складено авторами на підставі [10]

Стандартна ставка ПДВ становить 19 %, для певних товарів застосовується 7 %. Податок на нерухомість коливається в межах від 0,98 % до 2,84 % на рік. Проте, якщо будинок побудований у 1925 року та пізніше, ставка – 2 % від вартості, а якщо до 1924 року – обкладають податком 2,5 %. Також у Німеччині застосовується збір за відведення дощових стічних вод, тобто це плата за обслуговування мережі каналізації за відведення дощової води, ставка коливається в межах від 70 центів до 1,9 євро за метр квадратний [18].

Податкова система Великобританії, хоч і зберігає певні історичні риси, проте у цілому мало відрізняється від інших економічно розвинених країн. Ставка основного податку на прибуток компаній поділяється в залежності від отриманого прибутку: до 50000 фунтів – ставка 19 %; понад 250000 фунтів – ставка 25 %. Також є податок на дивіденди який коливається в межах від 8,75 % до 39,35 % і залежить від суми оподаткованого доходу (табл. 3). Слід зазначити, що законодавством визначено розмір дивідендного доходу, який звільняється від оподаткування. Він становить 500 фунтів. Внески на соціальне страхування становлять 13,8 % від заробітної плати робітників. Цікавою тенденцією є те, що податкові системи більшості розвинених країн не лише

формують доходи бюджету, а й виконують соціально-економічні функції – стимулюють інновації, підтримують малий бізнес, сприяють сталому розвитку [15].

Таблиця 3

Ставки оподаткування дивідендного доходу у Великій Британії у 2025 році

Податкова категорія (на основі загального оподаткованого доходу)	Діапазон загального оподаткованого доходу (приблизно)	Ставка податку на дивіденди
Базова ставка (Basic Rate)	До £50270	8,75 %
Вища ставка (Higher Rate)	£50271 до £125140	33,75 %
Додаткова ставка (Additional Rate)	Понад £125140	39,35 %

Джерело: складено авторами на підставі [13]

Наприклад, у Німеччині діє система податкових пільг для підприємств, що впроваджують енергоефективні технології, а у Франції – для компаній, які інвестують у наукові дослідження.

У ході дослідження встановлено, що системи бухгалтерського обліку різних країн світу мають як спільні риси (принцип подвійного запису, орієнтація на потреби користувачів інформації), так і суттєві відмінності, які зумовлені історичними, культурними, економічними та правовими чинниками. Виокремлено дві ключові моделі регулювання обліку: законодавчу та професійну, кожна з яких має свої переваги та обмеження. Міжнародна практика доводить ефективність британо-американської моделі у забезпеченні інформаційних потреб інвесторів та континентальної моделі у виконанні вимог держави. Виявлено, що податкові системи Франції, Німеччини та Великобританії характеризуються високим рівнем деталізації, багаторівневою прогресивною шкалою та використанням як загальнодержавних, так і місцевих податків.

Порівнюючи податкову систему в Україні з такими зарубіжними країнами, як Франція, Німеччина та Велика Британія слід відмітити наступні аспекти. Україна має найнижчу номінальну ставку податку на прибуток (18 %), що є конкурентною перевагою для великих компаній. Тоді як Німеччина має найвище

загальне корпоративне навантаження через високий і варіативний місцевий торговий податок. Україна використовує фіксовану ставку (18 %) ПДФО, що є абсолютно нетиповим для розвинених країн, які застосовують прогресивну шкалу (до 45 %). Це робить українську систему дуже привабливою для високооплачуваних фахівців, але потенційно менш справедливою. Що стосується соціальних внесків, то у Франції та Німеччині (а також у більшості країн ЄС) навантаження є значно вищим, ніж у Великобританії та Україні. Наявність спрощеної системи оподаткування робить Україну унікальною з точки зору податкової оптимізації для самозайнятих осіб (3 % та 5 %). Так, Велика Британія пропонує знижену ставку податку на прибуток (19 %), але не має настільки радикально спрощеного режиму для корпорацій [10, 14].

Трансформаційні процеси у світовій економіці зумовлюють необхідність глибокого аналізу існуючих моделей бухгалтерського обліку та податкового регулювання. Оскільки кожна держава формує власну облікову політику під впливом історичних та правових чинників, вивчення досвіду зарубіжних країн стає ключовим для розуміння глобальних фінансових процесів. Особливого значення набуває питання взаємозв'язку між фінансовою звітністю та податковим навантаженням. У міжнародній практиці цей зв'язок варіюється від повної автономії до жорсткого підпорядкування обліку фіскальним інтересам. Сучасний етап розвитку цих систем характеризується тотальною цифровізацією, що докорінно змінює механізми контролю та звітування. Впровадження технологій Big Data, електронного інвойсингу та автоматизованих систем податкового моніторингу стає новим критерієм диференціації національних моделей, визначаючи рівень їхньої прозорості та оперативності. Для детального аналізу цих розбіжностей та оцінки технологічної адаптивності різних юрисдикцій доцільно розглянути ключові характеристики регуляторних систем провідних країн світу. У табл. 4 представлено порівняльну характеристику підходів до регулювання обліку, оподаткування та впровадження цифрових інструментів, що дозволяє виділити специфічні риси основних світових моделей.

Порівняльна характеристика регуляторних моделей обліку та оподаткування у зарубіжних країнах у контексті цифровізації

Країна	Основне джерело (суб'єкти) регулювання	Характер системи та зв'язок із податками	Рівень та напрями цифровізації обліку й контролю	Роль професійних організацій
Велика Британія	Професійні інститути (FRC) та закони про компанії	Гнучка модель; висока автономія фінансового обліку від податкового	Високий: програма «Making Tax Digital» (повна цифровізація звітності); хмарні рішення для МСБ	Визначальна (розробка етичних IT-стандартів)
США	Незалежні ради (FASB) під контролем SEC	Прагматична модель; детальна регламентація GAAP; роздільне ведення обліку	Високий: широке використання Big Data для аудиту; інтеграція корпоративних ERP-систем із податковими сервісами	Суттєва (контроль за діджитал-аудитом)
Німеччина	Державні акти (HGB), податкові органи	Консервативна модель; повна залежність обліку від податкового права	Середній/Високий: жорсткі стандарти електронного документообігу (GoBD); автоматизація через систему SAP	Незначна (консультації з впровадження ПЗ)
Франція	Держава (Загальний план рахунків – PCG)	Уніфікована модель; пріоритетність фіскальних інтересів держави.	Високий: обов'язковий електронний файл податкового аудиту (FEC); автоматизований контроль ПДВ	Помітна (експертиза цифрових платформ)
Італія	Законодавча влада та міністерства	Традиційний консерватизм; тісна інтеграція з податковими нормами	Дуже високий: одна з найсуворіших систем електронних інвойсів (e-invoicing) у реальному часі для боротьби з ухиленням	Обмежена (виконання тех-регламентів)
Японія	Урядові структури (Мінфін)	Державно-центрична модель; облік підпорядкований податковим цілям	Середній: активне впровадження «електронного зберігання книг»; поступовий відхід від паперових печаток (hanko)	Діють під контролем (технічна підтримка)
Корея	Державні комісії та регуляторні органи	Директивна модель; домінування податкових зобов'язань	Дуже високий: передова система e-tax (Hometax); автоматичне відображення транзакцій у базах податкової	Дуже обмежена (адаптація до держсистем)

Джерело: складено авторами на підставі [13]

Аналіз даних, наведених у табл. 4, дозволяє констатувати, що сучасна світова архітектура обліково-податкових систем перебуває у стані глибокої трансформації. Основним чинником змін виступає не лише конвергенція національних стандартів із МСФЗ, а й інтеграція цифрових технологій у процеси фіскального контролю. Зокрема, спостерігається чітка закономірність: у країнах із домінуванням податкового законодавства над бухгалтерським (Італія, Корея, Франція) цифровізація використовується як інструмент жорсткого превентивного контролю (наприклад, через обов'язковий e-invoicing). У той же час, англо-американська модель (США, Велика Британія) демонструє підхід, де цифровізація спрямована на аналітичну прозорість та зручність взаємодії суб'єктів ринку.

Для України, яка перебуває на етапі активної євроінтеграції та цифровізації державних послуг, досвід розглянутих країн є надзвичайно цінним. Враховуючи міжнародні практики, можна сформулювати наступні пропозиції щодо вдосконалення вітчизняної системи:

1. Гармонізація цифрових стандартів звітності. На основі досвіду Великобританії та США, Україні доцільно продовжувати впровадження формату XBRL для всіх категорій середнього та великого бізнесу. Це дозволить забезпечити «одноразове подання» звітності, яка буде одночасно придатною і для статистичних, і для податкових, і для інвестиційних цілей, мінімізуючи розбіжності в даних.

2. Впровадження інтелектуальних систем податкового моніторингу. Використовуючи досвід Італії та Південної Кореї, варто посилювати автоматизацію системи моніторингу податкових накладних. Перехід від репресивного контролю до предиктивної аналітики (Big Data) дозволить виявляти ризикові операції ще до моменту виникнення податкового боргу, що знизить тиск на сумлінних платників податків.

3. Стимулювання розвитку професійного саморегулювання. Спираючись на британську модель, Україні необхідно поступово делегувати частину функцій

з розробки методологічних рекомендацій та етичних стандартів цифрового обліку професійним організаціям бухгалтерів та аудиторів. Це підвищить гнучкість системи та її адаптивність до нових технологічних викликів, таких як облік віртуальних активів чи використання ШІ в аудиті.

4. Створення єдиної екосистеми електронної взаємодії. За прикладом французької моделі «FES», доцільно запровадити єдиний стандарт електронного аудиторського файлу, який би дозволяв податковим органам проводити перевірки дистанційно, без втручання в оперативну діяльність підприємства. Це забезпечить прозорість, яку ми спостерігаємо в передових зарубіжних країнах.

Висновки. Результати проведеного дослідження дають підстави стверджувати, що для застосування кращого зарубіжного досвіду в українській практиці слід продовжувати працювати в напрямку гармонізації законодавства з Директивами ЄС, зокрема у сфері спеціальних податкових режимів та сфери застосування знижених ставок. Фіксована ставка ПДФО (18 %) суперечить прогресивній шкалі, що є в більшості зарубіжних країн. Тому, вважаємо, одним із напрямів розвитку в даному аспекті можна запропонувати можливість впровадження поступового переходу до помірної прогресивності шляхом введення спрощеної прогресивної шкали в два або три етапи. Такий підхід забезпечить зростання соціальної справедливості та збільшення податкових надходжень від високих доходів, як це практикується в Західній Європі. Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні доцільності поєднання інтернаціональної моделі бухгалтерського обліку, що базується на МСФЗ, із цифровими інструментами податкового контролю та фінансового моніторингу в умовах євроінтеграції України. Разом з тим, гармонізація бухгалтерського обліку з податковими системами дасть змогу підвищити прозорість облікової інформації, забезпечити інтереси держави, інвесторів та підприємців, а також сприятиме вдосконаленню національної податкової політики в умовах інтеграції до світового економічного простору.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Л., Тучак Т. В. Податкові системи зарубіжних країн : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 210 с.
2. Barth M. E. Global Comparability and the High-Quality of Financial Reporting. *Journal of Accounting Research*. 2013. Vol. 1. P. 2-12.
3. Douppnik T. S., Perera H. B. International Accounting. McGraw-Hill Education, 2018. 542 p.
4. Дубініна М., Сирцева С., Чебан Ю., Дубінін В., Лугова О., Хомяк Н. Організація бухгалтерського обліку в країнах Європейського Союзу : сучасні проблеми та перспективи вдосконалення. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. № 2 (43). С. 271-277. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.43.2022.3759> (дата звернення: 08.05.2026).
5. Einkommensteuergesetz. § 32a Einkommensteuertarif. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/estg/_32a.html (дата звернення : 08.05.2026).
6. Ilin V., Kuzmych S. Optimization of the tax burden of the enterprises : blighty and foreign experience. *The Institute of Accounting, Control and Analysis in the Globalization Circumstances*. 2020. № 2. P. 42-48. URL: <https://ibo.wunu.edu.ua/index.php/iboen/article/view/454> (дата звернення: 08.05.2026).
7. Income Tax rates and allowances for current and previous tax years. URL: <https://clipr.cc/6KbmD> (дата звернення: 08.05.2026).
8. Єршова Н. Ю., Лега О. В., Прокопишин О. С., Прийдак Т. Б., Яловега Л. В. Податкова звітність як стратегічний інструмент ділових комунікацій і прийняття управлінських рішень. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 9. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/307> (дата звернення: 08.05.2026).
9. Коркушко О., Кушнір, Л. Бухгалтерський облік в країнах Європейського Союзу : досвід Польщі. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-81> (дата звернення: 08.05.2026).

10. Куровцева Н. Податки в Німеччині. Актуальна інформація 2024 року. Money transfer : compare ways to send money online with Monito. URL: <https://www.monito.com/uk/wiki/podatky-v-nimechchyni> (дата звернення: 08.05.2026).
11. Кузьмін О. Є., Бондар І. Р. Відмінності між МСФЗ та П(С)БО : аналітичний аспект. *Фінанси, облік і аудит*. 2021. Вип. 33. С. 45-51.
12. Лучко М. Р. Бухгалтерський облік в зарубіжних країнах : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 370 с. URL: <https://clpr.cc/4Ak6M> (дата звернення: 08.05.2026).
13. Онищенко В. О., Бондар М. І., Дубовая В. В. Облік зарубіжних країн : підруч. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 576 с.
14. Податки та резидентство у Франції. «Феод Групп». URL: <https://feodgroup.com/uk/immigration/france/tax-resident> (дата звернення: 08.05.2026).
15. Податки у Великобританії 2025 та бізнес-нюанси. *Finevolution*. URL: <https://clpr.cc/rT19d> (дата звернення: 08.05.2026).
16. Прийдак Т. Б., Лега О. В., Яловега Л. В., Мокієнко Т. В., Тютюнник С. В. Облік, оподаткування і контроль в Польщі та Україні: правничий аспект. *Ефективна економіка*. 2024. № 9. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/4662/4701> (дата звернення: 08.05.2026).
17. Саун А. Ж., Пристемський О. С. Фінансова звітність за МСФЗ: український контекст, виклики трансформації та перспективи удосконалення. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/485> (дата звернення : 08.05.2026).
18. Шкроміда В. В., Кузишин І. М. і Грубеляс А. Л. Моделі бухгалтерського обліку у зарубіжних країнах : компаративний аналіз і перспективи розвитку. *Підприємництво і торгівля*. 2025. № 46. С. 156-164. doi: 10.32782/2522-1256-2025-46-17 (дата звернення: 08.05.2026).